

УДК: 330.34; DOI: 10.31388/2519-884X-2020-41-115-124

Завадських Г.М., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

hanna2208@gmail.com

Кубік Я.В.

ПВНЗ «Європейський університет»

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Наведено критерії віднесення суб'єктів господарювання до малого та мікропідприємництва. Проаналізовано динаміку розвитку малих підприємств за останні роки. Досліджено основні тенденції та закономірності розвитку малого підприємництва, зокрема в регіональному аспекті.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, мале підприємництво, мале підприємство, малий бізнес, фізична особа-підприємець, зайнятість населення, фінансові результати, рівень рентабельності, конкуренція.

JEL code classification: L40

Zavadskiyh H.M., Ph.D., Associate Professor

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

Kubik Ya.V.

PHEE «European University»

STATE AND TRENDS OF DEVELOPMENT SMALL ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

Abstract. Formulation of the problem. In the conditions of unstable socio-economic and political situation in Ukraine, the development and support of small enterprises are of paramount importance for the stabilization of the economy. The main reasons hindering the development of small business are limited access to credit and other financial resources, lack of information base, imperfection of the tax system, lack of a proper state strategy to support the development of small business.

Presentation of the material. We believe that in modern conditions, the essence of small business should be defined as an independent, proactive, practical, carried out at their own risk, economic activity of small businesses aimed at realizing their own economic interest in order to make a profit. The largest in the total number of business entities in recent years in Ukraine was the share of small businesses. The low rate of small business development is confirmed by the number of small and micro enterprises per 10 thousand people of the current population.

The dynamics of the number of employed and hired workers is characterized by a declining trend. During 2010-2017, the value of the financial result before taxation of small and micro enterprises of Ukraine was negative. The dynamics of changes in the profitability of operating activities of small enterprises is characterized by a positive trend. The existing disparities in the development of small business in the regions of the country are due to the location of the region, the structure of the economy, the available potential and the different level of development of market and social infrastructure.

Conclusions. Thus, based on the analysis, it can be argued that the level of small business development in Ukraine remains low and is constrained by a number of factors. The sectoral structure is dominated by trade, financial activities and real estate transactions, which indicates an insufficient level of development of the real sector of production in small business. Throughout the study period, there was a gradual trend of decreasing the number of employees employed in the MP. Positive dynamics is demonstrated by the volumes of sold products of small enterprises and small businesses.

The main reasons for the unsatisfactory state and low level of development of small business in the country are the imperfect regulatory framework governing relations in the field of small business; lack of own funds and limited access to credit resources for the creation and development of small business; low level of professional training and qualification of personnel in this sphere of economy; high tax burden on small businesses and small businesses.

Keywords: business entity, small business, small business, small business, individual entrepreneur, employment, financial results, level of profitability, competition

Постановка проблеми. Мале підприємництво є важливим чинником економічного зростання, забезпечення продуктивної зайнятості населення, зміцнення економіки регіонів, сприяє підтримці високого рівня конкуренції. В умовах нестабільної соціально-економічної та політичної ситуації в Україні надважливе значення для стабілізації економіки мають розвиток та підтримка малих підприємств. Оскільки малий бізнес дуже чутливий до економічних змін, його стан в нашій країні залишається незадовільним. Основними причинами, які стримують розвиток малого бізнесу є обмеженість доступу до кредитних та інших фінансових ресурсів, недостатність інформаційної бази, недосконалість податкової системи, відсутність належної державної стратегії підтримки розвитку малого підприємництва.

Складна економічна ситуація обумовлює необхідність дослідження сучасного стану малого підприємництва, що дозволить з'ясувати основні тенденції і перспективні напрямки його розвитку та визначити шляхи забезпечення ефективності.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанням розвитку малого бізнесу свої праці присвятили М. Вебер, П. Друкер, Й. Шумпeter, К. Макконел, К. Павлов, І. Булеєв, З. Варналій, Л. Воротіна, А. Даниленко, Ю. Іванов, В. Ляшенко, С. Мочерний, Я. Невмержицький, І. Падерін, А. Поддєрьогін, Н.С. Поповенко, С. Реверчук, Н.Є. Сілічева та інші. Проблеми та перспективи діяльності малого бізнесу залишаються актуальними для таких українських науковців, як В. Гейць, М. Денисенко, М. Єрмошенко, В. Кобилко, М. Козоріз, О. Мазур, Л. Федулова, Н. Чухрай, З. Юринець.

Мета роботи. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку малого бізнесу в Україні, визначення основних проблем та пропозиція шляхів їх вирішення.

Викладення основного матеріалу дослідження. У умовах ринку розвиток малого бізнесу є основним фактором стабільного економічного зростання країни. В розвинених країнах світу малі підприємства давно стали невід'ємною частиною системи ринкового господарювання і взяли на себе роль стимулятора не тільки економічного зрос-

тання, а й соціальної стабільності. Мале підприємництво формує конкурентне середовище, забезпечує ефективне використання виробничих ресурсів, стимулює ділову активність у країні, підвищує рівень зайнятості населення, забезпечує добробут підприємців, генерує становлення середнього класу населення, зумовлює стійкість соціально-економічної системи держави. Подальший розвиток малого бізнесу є надійним потенціалом України в подоланні негативних соціально-економічних процесів, таких як, відтік працездатного населення за кордон, низький рівень якості життя, високий рівень тінізації економіки, низька конкурентоспроможність частини вітчизняних виробництв [10].

Дослідження показало, що не існує єдиної думки щодо поняття «малий бізнес». Економічні системи різних країн мають своє визначення малого бізнесу, який своєю чергою має різні особливості виникнення, становлення та розвитку і виконує важливу роль та функції [8]. Вважаємо, що в сучасних умовах сутність малого бізнесу слід визначати як самостійну, ініціативну, практичну, що здійснюється на власний ризик, господарську діяльність малих підприємницьких структур, спрямовану на реалізацію власного економічного інтересу з метою отримання прибутку.

У різних країнах використовуються різні критерії визначення малого підприємства. Обмеження, зазвичай, стосуються чисельності працюючих, розміру капіталу, річного обороту, обсягу інвестицій, валюти балансу. Насьогодні в Україні існує поділ підприємств на типи згідно статті 55 Господарського кодексу [2]: суб'єкти мікропідприємництва (до 10 осіб, до 2 млн. євро), малого підприємництва (до 50 осіб, до 10 млн. євро), середнього підприємництва (до 250 осіб, до 50 млн. євро) та великого підприємництва (більше 250 осіб, більше 50 млн. євро). Дана класифікація залишається в силі тимчасово, оскільки Мінекономрозвитку розробило зміни до Господарського кодексу у частині критеріїв віднесення суб'єктів господарювання до мікропідприємництва, малого, середнього або великого підприємництва. Відповідний проект оприлюднено для громадсь-

кого обговорення на сайті Міністерства. Однак, виключно для цілей бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності уже з 2018 року використовується нова класифікація, яка не збігається з Господарським ко-

дексом. Відповідно до статті 2 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [3] класифікація має наступний вигляд (табл.1).

Таблиця 1

Критерії зарахування підприємств до малих в Україні

Критерій	Мікро підприємства	Малі підприємства	Середні підприємства	Великі підприємства
Балансова вартість активів	до 350 тис. євро	до 4 млн. євро	до 20 млн. євро	понад 20 млн. євро
Чистий дохід	до 700 тис. євро	до 8 млн. євро	до 40 млн. євро	понад 40 млн. євро
Середня кількість працюючих	до 10 осіб	до 50 осіб	до 250 осіб	понад 250 осіб

Джерело: розроблено автором за даними [3]

Як показує дослідження, в Україні внесок малого бізнесу у ВВП країни залишається низьким і складає лише близько 19% [5]. За даними Державного комітету статистики України (табл. 2) станом на 01.01.2018 в Україні налічувалося 1839593 суб'єктів господарювання, з яких 339374 малих підприємств, в тому числі 292772 мікропідприємства

та 1483297 суб'єктів малого підприємництва (ФОП), в тому числі 1471965 суб'єктів мікропідприємництва. Дані таблиці 2 свідчать про те, що найбільшою у загальній кількості суб'єктів господарювання протягом останніх років в Україні була частка саме суб'єктів малого підприємництва (у тому числі суб'єктів мікропідприємництва).

Таблиця 2

Динаміка кількості суб'єктів господарювання в Україні

Роки	Загальна кількість суб'єктів господарювання, одиниць	Підприємства		фізичні особи-підприємці	
		малі	з них мікро підприємства	суб'єкти малого підприємництва	з них суб'єкти мікропідприємництва
2010	2183928	357241	300445	1804758	1793243
2011	1701620	354283	295815	1325619	1313004
2012	1600127	344048	286461	1234830	1224315
2013	1722070	373809	318477	1328392	1318703
2014	1932161	324598	278922	1590448	1580965
2015	1974318	327814	284241	1630571	1626589
2016	1865530	291154	247695	1558880	1553041
2017	1805059	322920	278102	1466486	1458980
2018	1839593	339374	292772	1483297	1471965

Джерело: розроблено автором за даними [6]

У 2013-2015 роках вона мала тенденцію до збільшення, а 2016 року почала зменшуватися і вже у 2017 році кількість суб'єктів малого підприємництва (ФОП) становила 1466486 одиниць, що на 92394 одиниці менше, ніж у 2016 році. Кількість суб'єктів мік-

ропідприємництва в той же час зменшилась на 94059 одиниці.

Низькі темпи розвитку малого підприємництва підтверджуються показником кількості малих та мікропідприємств на 10 тис. осіб наявного населення (рис.1). В розвинених

країнах світу цей показник в рази більший – в США – близько 750 одиниць, в країнах Європейського Союзу – близько 450 підприємств [1].

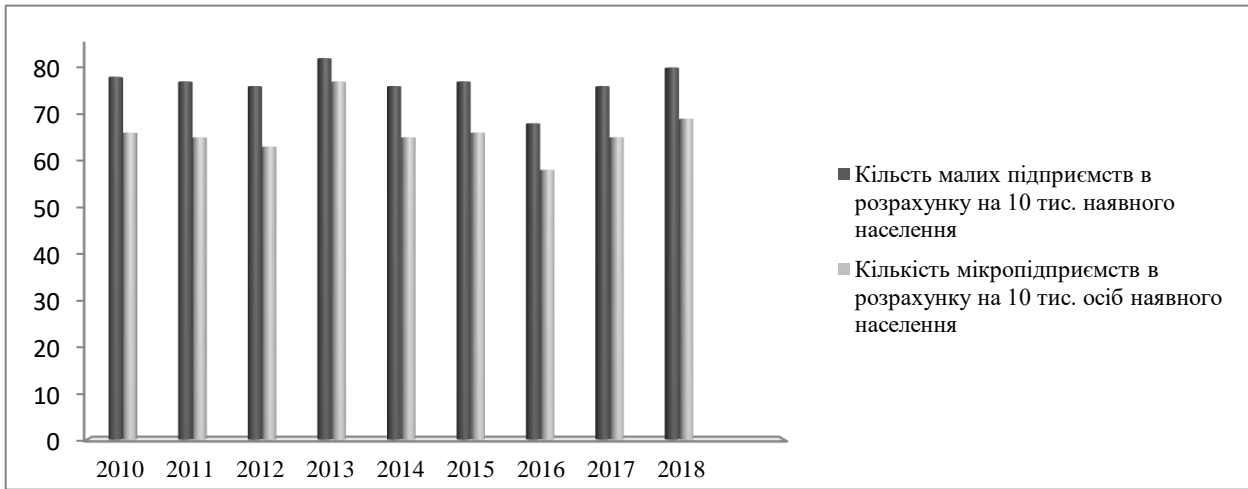

Рис.1. Динаміка кількості малих та мікропідприємств в розрахунку на 10 тис. населення в Україні

Джерело: побудовано автором за даними [6]

Аналіз розподілу малих підприємств України за основними видами економічної діяльності в 2018 році показав, що на виробничий сектор (сільське господарство, промис-

ловість та будівництво) припадало 34,23 %, торгівлю – 26,64 % і на решту галузей економіки – 39,13% (рис. 2).

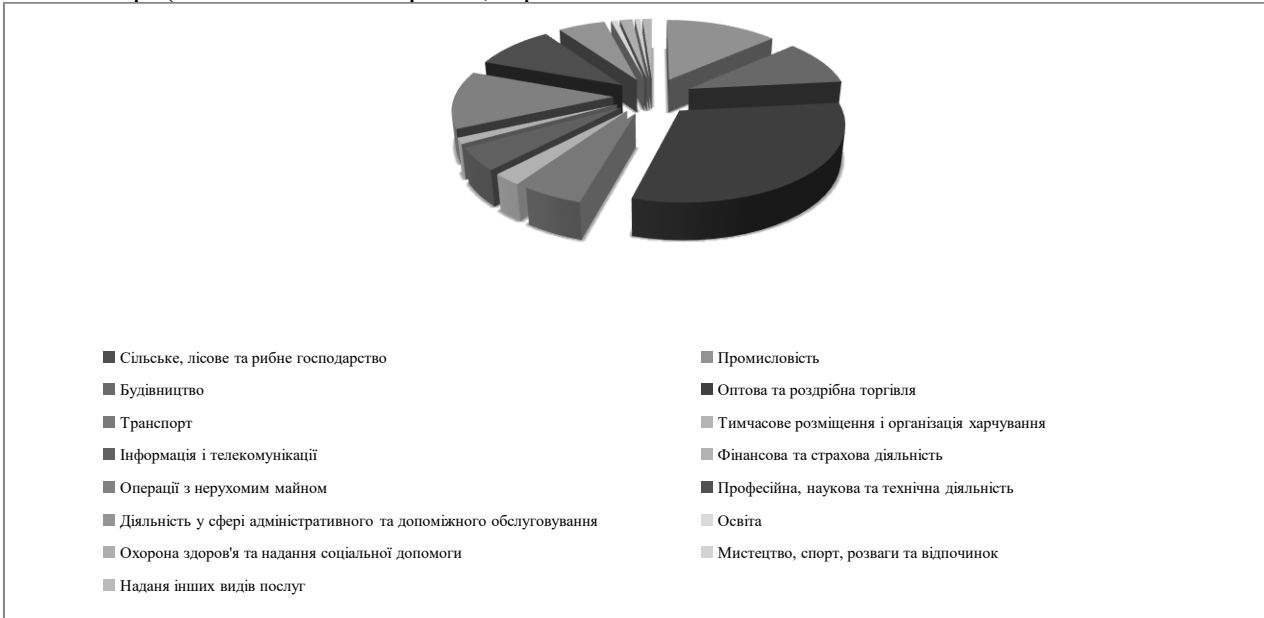

Рис. 2. Структура малих підприємств України за видами економічної діяльності у 2018 році, %

Джерело: побудовано автором за даними [6]

Велика частка сфери торгівлі в структурі малих підприємств за видами економічної діяльності характерна для більшості країн світу. Україна в цьому контексті не виключення - суб'єкти малого бізнесу в умовах

обмеженого доступу до фінансових ресурсів орієнтовані на діяльність у сферах з швидким оборотом капіталу, до яких належать оптова та роздрібна торгівля.

Таблиця 3

**Основні показники діяльності суб'єктів малого
та мікропідприємництва в Україні**

Роки	Загальна кількість суб'єктів господарювання, одиниць	Підприємства		Фізичні особи-підприємці	
		малі	з них мікро підприємства	суб'єкти малого підприємництва	з них суб'єкти мікро-підприємництва
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб					
2010	10772,7	2164,6	832,6	2794,0	2708,1
2011	10164,5	2091,5	788,9	2350,5	2241,5
2012	9957,6	2051,3	788,2	2233,9	2062,8
2013	9729,1	2010,7	795,3	2280,5	2119,8
2014	8796,7	1686,9	723,5	2428,3	2253,4
2015	8180,0	1576,4	691,4	2262,3	2187,2
2016	8108,3	1591,7	942,7	2280,1	2172,0
2017	8141,0	1658,9	714,6	2297,4	2160,2
2018	8532,5	1641,0	704,3	2532,7	2328,7
Кількість найманих працівників, тис. осіб					
2010	8845,8	2043,7	762,0	989,3	914,9
2011	8757,9	2011,8	757,4	1024,8	928,5
2012	8620,3	1951,6	736,5	999,1	838,4
2013	8279,4	1891,8	734,4	952,1	801,1
2014	7100,0	1583,0	626,6	837,8	672,5
2015	6437,6	1466,3	587,8	631,8	560,6
2016	6461,9	1505,9	565,2	721,2	619,0
2017	6575,9	1562,4	861,3	830,9	701,2
2018	6959,9	1553,8	1089,3	1049,4	856,7
Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), млн.грн.					
2010	3596646,4	568267,1	181903,1	210930,7	190055,3
2011	4202455,2	607782,4	189799,1	199994,6	181697,8
2012	4459818,8	672653,4	212651,2	243633,8	225449,1
2013	4334453,1	670258,5	216111,4	263459,2	244546,0
2014	4459702,2	705000,5	230729,3	276299,6	255906,0
2015	5556540,4	937112,8	307450,0	381861,3	358275,8
2016	6726739,8	1177385,2	361784,0	474596,8	449762,4
2017	8312271,9	1482000,7	497777,1	585798,5	554372,4
2018	9966804,5	1766150,4	599625,6	730797,2	692805,0

Джерело: розроблено автором за даними [6]

В таблиці 3 наведено показники, що характеризують динаміку розвитку суб'єктів малого та мікропідприємництва в Україні впродовж 2010-2018 років. Динаміка кількості зайнятих характеризується тенденцією до зменшення. Кількість найманих працівників

на малих підприємствах впродовж всього періоду дослідження постійно зменшувалась, тоді як на мікропідприємствах у 2018 році в порівнянні з попереднім періодом маємо збільшення цього показника на 228 тис. осіб.

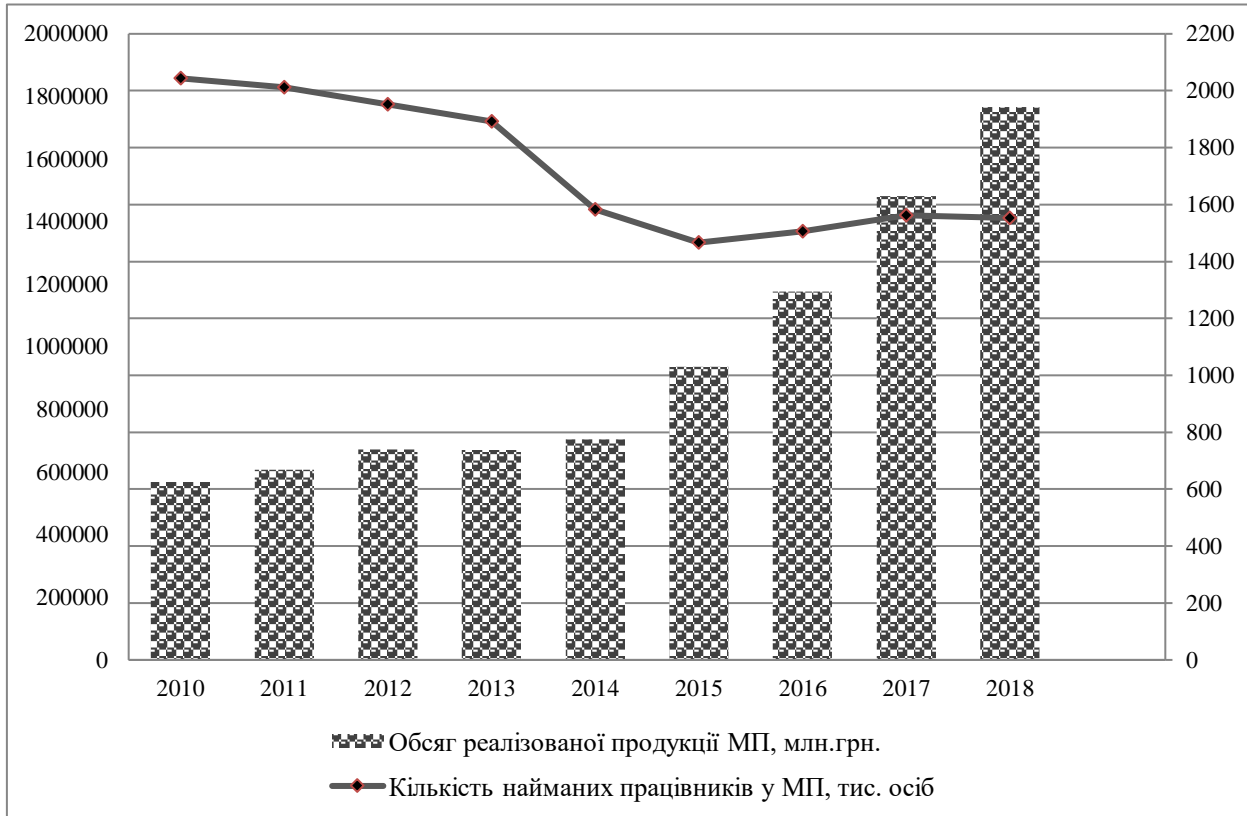

Рисунок 3. Динаміка обсягу реалізованої продукції МП та кількості найманих працівників

Джерело: побудовано автором за даними [6]

Кількість найма працівників суб'єктів малого та мікропідприємництва (ФОП) в порівнянні з 2017 роком збільшилась на 26,3 % та 220,17 % відповідно. Позитивну динаміку обсягів реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств ілюструє діаграма (рис. 3). В порівнянні з 2010 роком по малим та мікропідприємствам цей показник збільшився втричі, а суб'єктам малого та мікропідприємництва (ФОП) – у 3,5 рази.

Показники, що характеризують фінансові результати діяльності малих та мікропідприємств в Україні за період 2010-2018 рр., наведені в таблиці 4. Впродовж 2010-2017 років значення фінансового результату до оподаткування малих та мікропідприємств України були від'ємними. Тільки у 2018 році цей показник по малим підприємствам мав позитивне значення (6786,0 млн. грн.).

Таблиця 4

**Динаміка фінансових результатів малих та мікропідприємств
до оподаткування в Україні**

Роки	фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн. грн	підприємства, які одержали прибуток		підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.
Малі підприємства					
2010	-15647,0	58,6	27770,0	41,4	43417,1
2011	-5057,2	65,0	36975,6	35,0	42032,9
2012	-9253,9	64,4	39794,1	35,6	49048,1
2013	-25057,9	66,0	39640,9	34,0	64698,8
2014	-175262,4	66,5	49156,1	33,5	224418,5
2015	-111906,0	73,9	95483,0	26,1	207389,0
2016	-24151,4	73,3	107312,5	26,7	131463,9
2017	-10724,8	72,7	117446,5	27,3	128171,3
2018	6786,0	72,5	16067,8	27,5	9281,8
Мікропідприємства					
2010	-13898,9	58,4	8966,7	41,6	22865,7
2011	-8708,3	65,1	12788,1	34,9	21496,4
2012	-12825,4	64,2	14174,5	35,8	27000,0
2013	-25038,3	66,1	15030,0	33,9	40068,3
2014	-100967,0	66,9	18697,5	33,1	119664,5
2015	-57964,7	73,6	33106,0	26,4	91070,7
2016	-34639,9	72,3	37963,0	27,7	72602,9
2017	-25294,7	71,8	42370,5	28,2	67665,2
2018	-199,3	70,3	3800,9	29,7	4000,2

Джерело: розроблено автором за даними [6]

Негативний фінансовий результат відображає наявність проблем в секторі малого підприємництва нашої країни. Аналіз показав, що спостерігається позитивна динаміка співвідношення прибуткових та збиткових малих та мікропідприємств. Так, якщо у 2010 році лише 58,6% малих та 58,4% мікропідприємств генерували прибуток, то у 2018 році таких було вже 72,5% та 70,3% відповідно. Питома вага малих підприємств, які завершили 2018 рік зі збитками, становила 27,5% (проти 41,4% у 2010 році), а мікропідприємств – 29,7% проти 41,6% у 2010 році.

Динаміка зміни рентабельності операційної діяльності малих підприємств (табл. 5)

характеризується позитивною тенденцією від 1,8 % у 2010 році до 8,3 % у 2018 році. Виключенням були 2014-2015 роки, коли внаслідок політичної та економічної кризи операційна діяльність малих підприємств була збитковою. Значно гіршу динаміку демонструють мікропідприємства – за весь період дослідження їх операційна діяльність була прибутковою лише у 2011, 2017 та 2018 роках. Негативною є динаміка показників рентабельності усієї діяльності малих та мікропідприємств – для малих підприємств вона була прибутковою лише у 2018 році, діяльність мікропідприємств впродовж всього періоду дослідження була збитковою.

Таблиця 5

Динаміка рентабельності малих та мікропідприємств в Україні

Роки	Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств, %	Рівень рентабельності (збитковості) усієї діяльності підприємств, %
Малі підприємства		
2010	1,8	-5,7
2011	4,2	-2,5
2012	4,1	-3,3
2013	2,2	-6,2
2014	-17,9	-26,5
2015	-4,2	-13,6
2016	5,2	-3,6
2017	6,5	-2,0
2018	8,3	2,7
Мікропідприємства		
2010	-3,5	-13,9
2011	0,8	-8,0
2012	-0,1	-10,2
2013	-2,3	-16,1
2014	-30,1	-40,2
2015	-8,2	-20,4
2016	-0,4	-11,7
2017	2,4	-8,0
2018	4,7	-1,8

Джерело: розроблено автором за даними [6]

Дослідження територіального розподілу малих підприємств (МП) по регіонах України у 2018 році (рисунок 4) свідчить про те, що найвищі показники їх концентрації характерні для Дніпропетровської (27772 од.),

Одеської (23803 од.) та Харківської (22564 од.) областей, а найнижчі кількісні показники демонструють Луганська (3240 од.), Вінницька (4511 од.), Тернопільська (4778 од.) та Чернівецька (3913 од.) області.

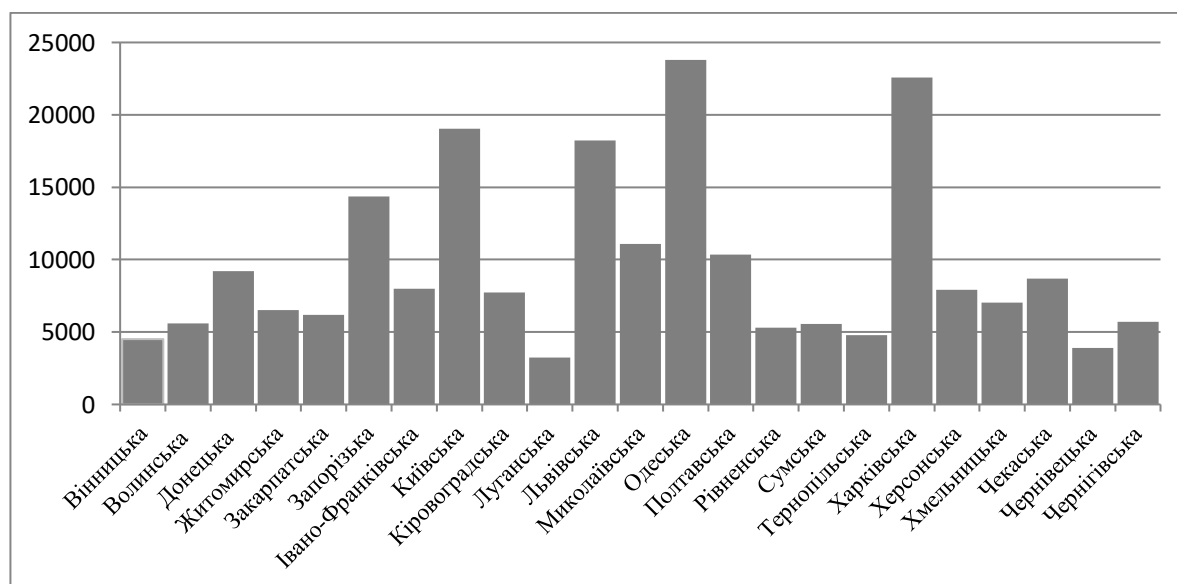

Рисунок 4. Динаміка кількості МП по регіонах України у 2018 році
Джерело: побудовано автором за даними [6]

За даними Держкомстату за обсягом реалізованої продукції малими підприємства лідирують Дніпропетровська, Одеська, Харківська, Київська області. Наявні диспропорції розвитку малого бізнесу у регіонах країни зумовлені місцем розташування регіону, структурою господарства, наявним потенціалом та різним рівнем розвитку ринкової та соціальної інфраструктури. Серед регіонів країни порівняно високий рівень розвитку малого бізнесу є характерним для Дніпропетровської, Київської, Одеської та Запорізької областей – промислових та туристичних центрів країни з більш розвиненою транспортною та виробничою інфраструктурою. До регіонів з порівняно низьким рівнем розвитку малого бізнесу відносяться Луганська, Донецька, Тернопільська та Чернівецька області, що свідчить про наявність проблем та неефективну регіональну політику в сфері малого бізнесу.

Результаті проведеного аналізу статистичних даних щодо стану та тенденцій розвитку малого бізнесу в Україні впродовж 2010-2018 років свідчать про сповільнений розвиток цього сектору економіки, що характеризується невисоким рівнем ефективності.

До основних чинників, що стримують розвиток малого підприємництва в Україні варто віднести:

- нестабільність законодавства у сфері розвитку малого підприємництва (відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого бізнесу);
- нестачу внутрішніх фінансових ресурсів, складність доступу до зовнішніх джерел фінансування, недоступність кредитних ресурсів;
- недосконалість системи оподаткування та низький рівень правової та податкової культури серед платників податків;
- недостатня підтримка розвитку малого підприємництва на регіональному та державному рівнях;
- обмеженість інформаційного, консультативного та методичного забезпечення підприємницької діяльності;
- недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва;

– адміністративні та бюрократичні бар'єри на шляху розвитку малого підприємництва (проблеми реєстрації, недосконалість системи ліцензування, значна кількість контролюючих органів і дублювання ними функцій).

Висновки. Отже, на основі проведеного аналізу, можна стверджувати, що рівень розвитку малого підприємництва в Україні залишається низьким і стримується низкою факторів. В 2018 році в порівнянні з 2010 кількість малих підприємств в країні зменшилась на 5,26 %, а мікропідприємств – на 2,62 %. Динаміка кількості малих та мікропідприємств в розрахунку на 10 тис. населення є нестабільною і коливається від 68 та 58 (відповідно) у 2016 році до 82 та 77 (відповідно) у 2013 році. В галузевій структурі переважає торгівля, фінансова діяльність та операції з нерухомістю, що свідчить про недостатній рівень розвитку реального сектора виробництва в малому підприємстві. Впродовж всього періоду дослідження постуригалась поступова тенденція зменшення кількості зайнятих та найманих в МП працівників. Позитивну динаміку демонструють обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств та суб'єктів малого підприємництва (ФОП). Впродовж 2010-2017 років сальдо фінансових результатів МП було від'ємним, лише у 2018 році малі підприємства отримали позитивний фінансовий результат (прибуток). Регіональна диференціація малого підприємництва свідчить про його концентрацію переважно у великих містах країни, промислових і туристичних центрах - Дніпропетровській, Київській, Одеській, Харківській та Запорізькій областях. Основними причинами незадовільного стану і низького рівня розвитку малого підприємництва в країні є недосконалість нормативно-правова база, що регулює взаємовідносини в сфері малого бізнесу; нестача власних коштів і обмежений доступ до кредитних ресурсів для створення і розвитку малого бізнесу; низький рівень професійної підготовки і кваліфікації кадрів в цій сфері економіки; велике податкове навантаження на МП та суб'єкти малого підприємництва; недостатня державна підтримка розвитку малого підприємництва; адміністративні та бюрократи-

чні перепони на шляху розвитку малого бізнесу.

Отже, подолавши існуючі проблеми розвитку малого бізнесу на основі ефективної

співпраці держави і сектору малого підприємства, країна має всі шанси забезпечити стабільний економічний та соціальний розвиток.

Список літератури

1. Білик М.Д., Білик Т.О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування. Монографія / М.Д. Білик, Т.О. Білик. – Київ: ТОВ «ПанТот», 2012. – 280 с.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
4. Іваницька С.Б., Ушакова Ю.С. Стан і тенденції розвитку підприємництва в Україні в сучасних умовах / С.Б. Іваницька, Ю.С. Ушакова // Інфраструктура ринку. Електронний науково-практичний журнал, 2019.- №27. - С. 153-160.
5. Мусятовська О.С. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні / О.С. Мусятовська // Економіка та держава, 2018.- №12.- С.68-73.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Пархоменко О. С., Ярмош О. В. Перспективи та інструменти розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / О.С. Пархоменко, О.В. Ярмош // БІЗНЕСІНФОРМ, 2017.- №9. - С.101-105.
8. Роль малого бізнесу в економіці України//Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського www.nbuv.gov.ua/
9. Стегней І. М. Сучасний стан малого бізнесу: європейський досвід, національні реалії та регіональні особливості / І. М. Стегней // Економіка і суспільство, 2018.-№16. – С.495 – 499.
10. Худолей В.Ю., Пономаренко Т.В., Іванова Т.М. Регіональні диспропорції малого бізнесу в Україні та шляхи їх усунення / В.Ю. Худолей, Т.В. Пономаренко, Т. М. Іванова // Науковий вісник Полісся, 2018.- № 2 (14), ч. - С.186-195.
11. Small Business Act: «Think Small First» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendlyenvironment/small-business-act_is.
12. Burns-Millyard K. Federal Government Assistance Programs for Small Business [Електронний ресурс] / К. Burns-Millyard – Режим доступу: <http://smallbusiness.chron.com/top-internet-business-opportunities-4057.html>.

Reference:

1. Bilyk M.D., Bilyk T.O. (2012) Finansovi rezultaty diialnosti malykh pidpriemstv: otsinka ta prohozuvannia. *Monohrafiia*. Kyiv: TOV «PanTot», 280 p.
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Zakon Ukrainy “Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
4. Ivanytska S.B., Ushakova Yu.S. (2019) Stan i tendentsii rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini v suchasnykh umovakh. *Infrastruktura rynku. Elektronnyi naukovo-praktychnyi zhurnal*, №27, pp. 153-160.
5. Musiatovska O.S. (2018) Problemy ta perspektyvy rozvytku maloho biznesu v Ukraini. *Ekonomika ta derzhava*, №12, pp. 68-73.
6. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Parkhomenko O. S., Yarmosh O. V. (2017) Perspektyvy ta instrumenty rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Ukraini. *BIZNES-INFORM*, №9, pp. 101-105.
8. Rol maloho biznesu v ekonomitsi Ukrainy. *Ofitsiyni sait Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho*. URL: www.nbuv.gov.ua/
9. Stehnei I.M. (2018) Suchasnyi stan maloho biznesu: yevropeyskyi dosvid, natsionalni realii ta rehionalni osoblyvosti. *Ekonomika i suspilstvo*, №16, pp. 495 – 499.
10. Khudolei V.lu., Ponomarenko T.V., Ivanova T.M. (2018) Rehionalni dysproportsii maloho biznesu v Ukraini ta shliakhy yikh usu-nennia. *Naukovyi visnyk Polissia*, № 2 (14), pp.186-195.
11. Small Business Act: «Think Small First» URL: http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendlyenvironment/small-business-act_is.
12. Burns-Millyard K. Federal Government Assistance Programs for Small Business [Online]. K. Burns-Millyard. URL: <http://smallbusiness.chron.com/top-internet-business-opportunities-4057.html>.